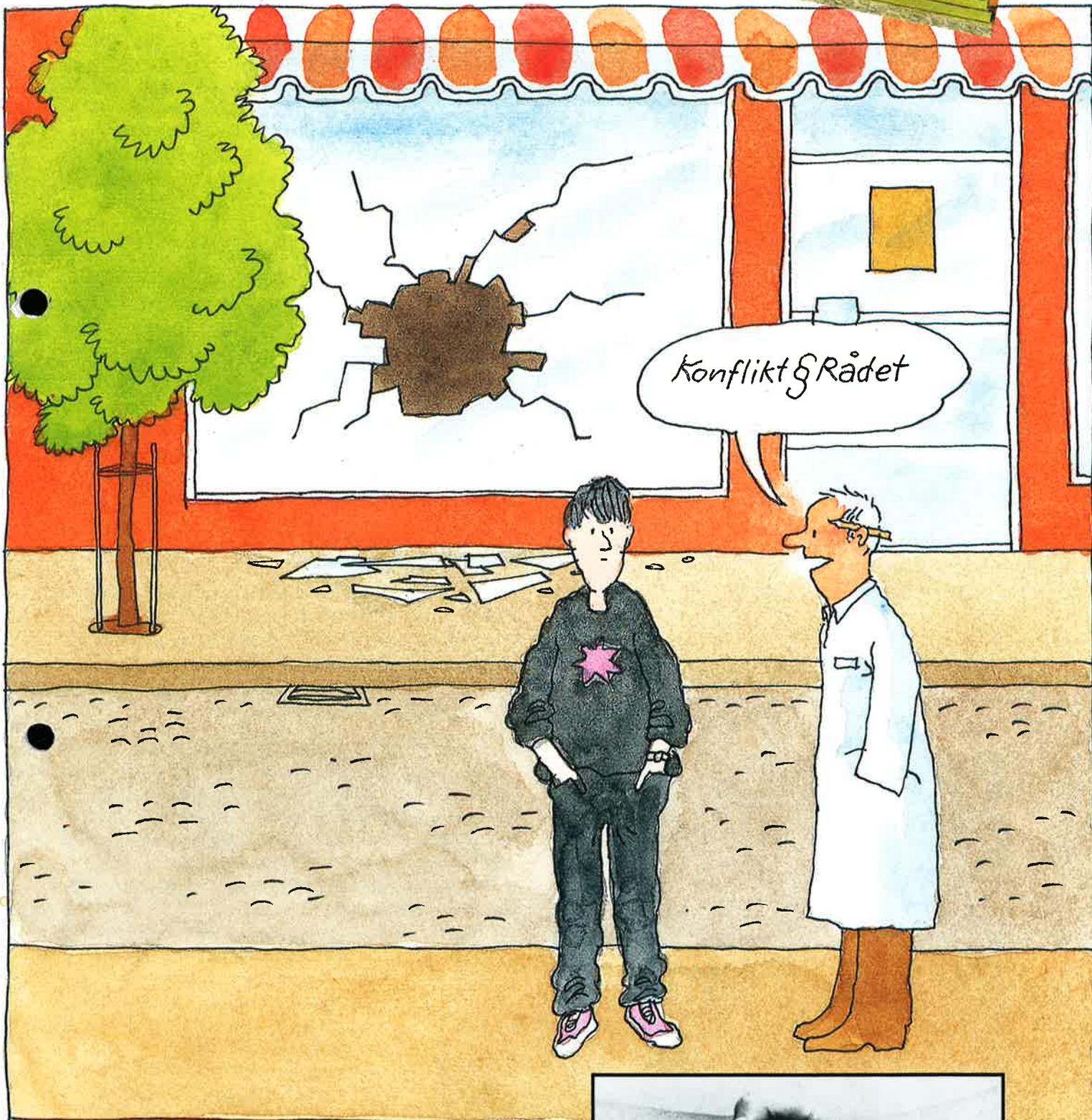

Konflikt & Rådet

**MANGE LOVBRUDD KAN
LØSES I KONFLIKTRÅDET**

ET ALTERNATIV TIL
TRADISJONELL STRAFFESAKSBEHANDLING

EN MULIGHET TIL KURSENDRING

Av justisminister Grete Faremo

Jeg vil gjerne benytte anledningen til å ønske alle berørte parter til lykke med iverksettelsen av den nye konfliktrådsloven. Jeg føler meg trygg på at det vil bli et godt alternativ til tradisjonell straffesaksavvikling. Ordningen har bred politisk og faglig støtte, og Stortinget har stilt betydelige midler til disposisjon. Jeg kan garantere at vi i Justisdepartementet skal gjøre vårt for at dette skal bli en god ordning.

Konfliktrådsbehandling kan være det avgjørende bidrag for å hindre at den unge førstegangsløvbryteren fortsetter med kriminelle handlinger. Både gjennom meglingen og det etterfølgende oppgjør gis løvbryterne anledning til å gjøre opp for seg direkte i forhold til skadelidte. De unge påvirkes og lærer av denne prosessen. Megling i konfliktråd gir de unge løvbryterne en positiv mulighet til kursendring.

De som har vært utsatt for lovbrudd som innbrudd eller hærværk kan på sin side med selvsyn se at det står et menneske bak ugjerningen. Negative handlinger og dårlige følelser kan vendes til noe positivt. Megling i konfliktråd er et konstruktivt virkemiddel til å kunne gjøre noe konkret for å motvirke og forebygge kriminalitet.

Konfliktrådene skal være virksomme i hele landet innen 1994. Aktive og engasjerte ildsjeler har holdt konfliktrådstanken levende gjennom prøveperioden i 80-årene. De har sørget for at vi har mange gode erfaringer å bygge på når ordningen nå gjøres landsomfattende. Deres engasjement både må og skal vi ta vare på.

Det viktige nå er å få ordningen til å fungere i det daglige. Gode samarbeidsforhold og praktiske rutiner mellom ulike instanser må etableres lokalt. Jeg er glad for at riksadvokaten har signalisert en positiv holdning til konfliktrådsbehandling. Justisdepartementet har – og tar – ansvaret for at meglerne får nødvendig opplæring før de går i gang med den viktige oppgave det er å bringe partene sammen i en trygg atmosfære. Og jeg er overbevist om at lokalsamfunnene vil sørge for at vi får levedyktige og nyttige konfliktråd i alle kommuner.

Lykke til!

Grete Faremo

INNHOOLD:

Et godt alternativ	3-4
Vidar hogde seg fri	5
Konfliktråd over hele landet	6-7
Kristiansand vil være i forkant	8
Fylkesmannen som brenner for konfliktrådene	9-10
Konfliktene tilbake til folket	11
Ta konfliktrådet i bruk	12-13
Glimt fra studietur til USA	14
Konfliktrådloven i bokform	15
Fakta om konfliktråd	16

Riksadvokat Georg Fredrik Rieber-Mohn:

ET GODT ALTERNATIV

Megling i konfliktråd er etter min mening et besnærende og godt alternativ til den tradisjonelle straffesaksbehandling. Det er den klare tale fra riksadvokat Georg Fredrik Rieber-Mohn når vi ber om en kommentar i forbindelse med ikrafttredelsen av Lov om megling i konfliktråd.

- Gjerningsmannen kan gjøre opp for seg direkte og konkret ved konfliktrådsbehandling. Mulighetene for læring og løsning av konflikter synes fremtredene når samhandlingen mellom gjerningsperson og skadelidt er så sentral.

Rieber-Mohn viser til at megling i konfliktråd også innebærer et alternativ til den ordinære straffesaksbehandlings strenge krav til likhet.

- Gjennom megling i konfliktråd kan partene, - innen visse grenser - finne frem til individuelle løsninger. Man presenteres ikke for et diktat som ved strafferettslige reaksjoner, men kan bruke konfrontasjon og det etterfølgende «oppgjør» til å løse eksistensielle og emosjonelle konflikter i og mellom partene. Antipati kan vendes til sympati. Man kan finne løsninger som er tilpasset de berørte og som omverdenen og strafferettspleien må akseptere, sier riksadvokaten begeistret.

Vinningskriminalitet og skadeverk

Riksadvokat Rieber-Mohn understreker at påtalemyndigheten må og vil være seg bevisst hvilke typer saker som passer for oversendelse til megling i konfliktråd.

- Anvendelsesområdet bør i hovedsak være som i prøveperioden, med vinningskriminalitet og skadeverk som det sentrale nedslagsfelt. Nyordningen bør ikke være et alternativ til ubetinget fengselsstraff, men primært et alternativ for den unge førstegangsovertrederen som ellers hadde fått påtaleunntatelse, bot eller betinget fengsel. Indirekte vil ordningen også kunne fungere som et

alternativ til ubetinget fengselsstraff. Vellykket megling i konfliktråd kan bidra til å stoppe en kriminell utvikling som før eller siden ville ført til ubetinget fengselsstraff.

Rieber-Mohn åpner også for at anvendelsesområdet kan utvides til å gjelde mer enn vinningskriminalitet og skadeverk.

- Påtalemyndigheten bør kunne utvise en smule dristighet, mener riksadvokaten, som ser for seg muligheten av at også voldssaker kan sendes til konfliktrådsbehandling. - Lovbruddet bør i så fall være utløst av en forutgående konflikt, og det er uaktuelt hvis det er tale om uprovosert vold. Når det gjelder alvorlig volds- og sedelighetskriminalitet kan jeg imidlertid vanskelig tenke meg konfliktrådsbehandling. En forsiktig utvidelse av anvendelsesområdet er betinget av at vi ser at ordningen virker i praksis, understreker Rieber-Mohn.

Uoversiktlig?

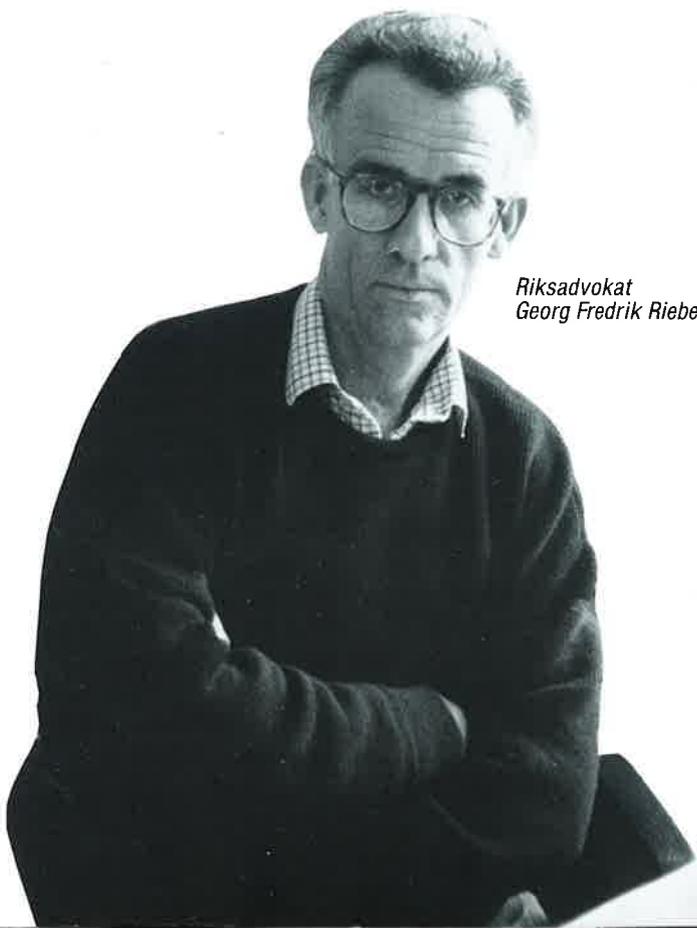
Bak den positive holdningen aner vi et lite hjertesukk over at underordnet påtalemyndighet og politi nå har fått så mange muligheter at det er lett å gå seg vill når reaksjonsform skal velges. Han fremholder likevel at innføringen av såvel samfunnstjeneste som konfliktråd gjør det lettere å finne reaksjonsmåter tilpasset den enkelte lovovertreder.

- Det er fordelen ved et mer differensiert reaksjonssystem. På den andre siden vil et uoversiktlig sanksjonshierarki øke mulighetene for rettsulikheter og forskjellsbehandling.

Rieber-Mohn gir oss en engasjert og poengtert leksjon i reaksjonssystemet fra A til Å. Ubetinget fengselsstraff, betinget fengselsstraff, domsutsettelse, bot og samfunnstjeneste, som først og fremst skal være et alternativ til ubetinget fengselsstraff.

- Til tross for konfliktrådsordningens og samfunnstjenestens mange

Forts. s. 4

Riksadvokat
Georg Fredrik Rieber-Mohn

fortrinn, stiller jeg meg mer og mer tvilende til sektorvise endringer uten at vi har helheten i strafferettspleien for øye, sier riksadvokaten, før han arbeider seg videre i den rikholdige reaksjonsmenyen.

- Lovbryteren kan få betinget dom i to varianter, bøter, påtaleunntatelse og overføring av saker til barnevernet. Megling i konfliktråd kommer som siste skudd på stammen. Etter min mening er det en ordning som gir et bedre innhold i påtaleunntatelsen, sier Rieber-Mohn. Han understreker imidlertid hvor viktig det er at nyskapningen blir funksjonell også for påtalemyndighet og politi.

- I en travel hverdag er det lett å ty til bøter selv om overføring til konfliktråd i det lange løp kanskje hadde vært mer virkningsfullt.

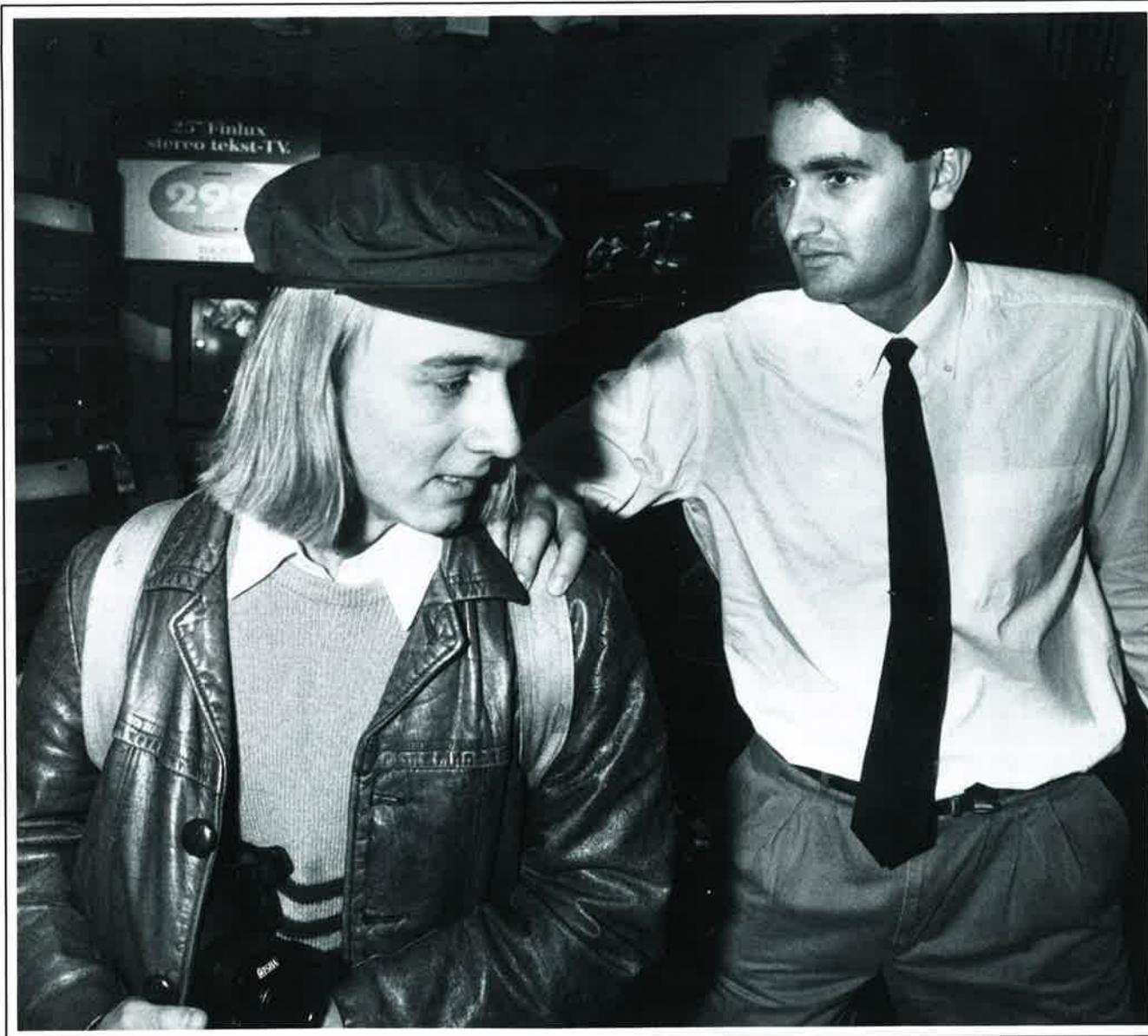
Lykke til

Riksadvokat Rieber-Mohn er bekymret over at sanksjonshierarkiet kan fortone seg noe uoversiktlig for brukerne i strafferettspleien. Det betyr på ingen måte at han er motstander av kriminalpolitiske reformer. I tillegg til hans positive holdning til konfliktrådsordningen kan vi nevne hans engasjement for utviklingen av samfunnstjeneste som ikke begrenset seg til ordningens rettslige og praktiske forankring. I ulike sammenhenger har Rieber-Mohn trefende formulert mål for den nye straffereaksjonen og har i så måte bidratt til å gi samfunnstjenesten en ideologisk plattform.

- Jeg har fremdeles tro på samfunnstjeneste som et alternativ til ubetinget fengselstraff, men jeg vil bemerke at konfliktrådsordningen

skiller seg fra samfunnstjeneste på flere måter. Oppgjørselementet har et mer abstrakt preg ved samfunnstjeneste hvor domfelte jobber for samfunnet uten å møte offeret i noe stadium av prosessen. Ved konfliktrådsbehandling kan gjerningspersonen gjøre opp for seg direkte og konkret, sier Rieber-Mohn. Han ønsker alle parter lykke til med konfliktrådsordningen, og forsikres oss om at det ikke skal stå på den øverste påtalemyndighet når det gjelder å få sendt «fornuftige» saker til konfliktrådsbehandling.

Vellykket megling i konfliktråd kan bidra til å stoppe en kriminell utvikling.

VIDAR (23) HOGDE SEG FRI

Av Martin Eikeland

Vidar Svendsen.

Vidar Svendsen er ingen utspekulert kjeltring. Men i affekt lot han lov være lov, og tok saken i egne hender. Det resulterte i at han sagde ned 30 trær på naboens eiendom. Men takket være rask behandling i Konfliktrådet i Kristiansand, kunne Vidar gjøre opp etter kort tid.

23-åringen Vidar Svendsen bor i et hus i Tveit i Kristiansand. Han ergret seg over noen tre-rekker som stod på naboens eiendom. Disse skygget for sola. Vidar ønsket at naboen skulle felle trærne, men det fikk han ikke naboen med seg på. En av de tre tre-rekkene ble riktignok fjernet, men de to andre stod fortsatt og skygget for sola. Det var i denne situasjonen at Vidar Svendsen tok saken, eller kanskje riktigere sagen, i egne hender. Mens naboen var på arbeid, kuttet han ned de trærne han mente var til hinder. Det førte til at naboen anmeldte ham. Vidar ble innkalt til avhør hos politiet, og under

dette avhøret kom det opp at saken kanskje best kunne avgjøres i Konfliktrådet. Vidar tente umiddelbart på ideen, for han ønsket ikke å ha en slik sak på sitt rulleblad. Naboen var også enig, og de to møttes til et meklingsmøte som varte hele fire timer.

– Jeg synes meklingsmøtet var en all right sak. Jeg hadde ikke hilst på naboen etter at jeg hadde kuttet ned trærne, men under meklingsmøtet måtte jeg se ham rett inn i øynene. Siden dengang har vi hatt et alminnelig greit forhold, forteller Vidar Svendsen.

Under meklingsmøtet ble det fastsatt at Vidar Svendsen måtte gjøre opp for sin ugjerning med egne hender. Han lovte å kviste, kappe og kløyve de 30 trærne, og stille veden til naboens disposisjon. Videre måtte han love å sette opp et 40 meter langt stakittgjærde. I tillegg må han betale naboen 1000 kroner for «tort og svie».

– Den avtalen vi kom fram til kan jeg leve med. Vedhugsten er jeg akkurat ferdig med. Nå holder jeg på å sette opp gjerdet. Det koster meg noen tusenlapper, men det skal jeg klare, sier Vidar Svendsen.

En av grunnene til at Vidar Svendsen var så oppsatt på å få sin sak behandlet i Konfliktrådet, er at han ikke ønsker å få saken på rullebladet sitt. Han holdt akkurat på å søke jobb da «tresaken» var på sitt mest intense, og i den situasjonen var det viktig å ha et plettfritt rulleblad. Den famøse trehugsten resulterte altså ikke i noen anmerkning på rullebladet for 23-åringen. Han lyktes også i sin jobbsøking. I dag arbeider han som fabrikkarbeider på Boen bruk, som bare ligger noen steinkast fra hjemmet hans.

– Det var godt å få denne saken ut av verden så raskt, sier Vidar Svendsen fra Tveit i Kristiansand.

KONFLIKTRÅD OVER HELE LANDET

I høst går startskuddet for å bygge ut konfliktrådene til å bli en fast ordning i ethvert lokalsamfunn. Konfliktrådene innebærer et alternativ til vanlig strafferettslig behandling av lettere lovbrudd. Det er også et tilbud for løsning av andre konflikter som oppstår ved skadeverk etc.

Konfliktrådet består av en administrativ leder, og et utvalg av meglere som skal være legfolk. Konfliktrådslederen utpeker en eller flere meglere til hver sak. Meglerne skal ha lokal tilknytning, også ved felles konfliktråd mellom flere kommuner. Kommunen har det administrative ansvaret for konfliktrådet, mens staten skal bære utgiftene. Innen første halvår av 1994 skal konfliktrådene være fullt utbygd over hele landet.

Fra eksperiment til lov

Konfliktrådene har sitt utspring i den kriminalpolitiske debatt på 70-tallet og tiltak iverksatt på bakgrunn av «kriminalmeldingen» av 1978, hvor det ble tatt til orde for å finne alternativer til fengsling av unge lovbrøyttere. Noe av idégrunnlaget for konfliktrådet var samtidig å gi lokalsamfunnet mulighet til selv å ta seg av lettere lovbrudd. Etter et prøveprosjekt med konfliktråd i Lier kommune fra 1981, oppfordret Sosialdepartementet i 1983 til forsøk med konfliktråd i kommuner over hele landet. Den påtalemessige siden har vært regulert gjennom direktiver fra Riksadvokaten. Over de siste 10 år har det vært drevet konfliktråd i en rekke kommuner, men med varierende resultat. I det senere har det bare vært et mindre antall konfliktråd som har vært i regelmessig funksjon, men enkelte har til gjengjeld fungert godt.

Intensjonen bak konfliktrådsloven av 1991 var blant annet å få ordningen inn i mer regulerte former, og at det burde gis et likt tilbud over hele landet. Loven gir grunnlag for en administrativt fastere ordning, med mer rutinemessig overføring av saker til konfliktrådene, og den løser enkelte lovmessige spørsmål i forhold til den hittil gjeldende ordning. Enkelt sagt har konfliktrådene nå fått en mer formell status. Loven ventes å medføre at betydelig flere saker vil få sin avgjørelse i konfliktrådet.

- *Konfliktrådet skal behandle saker som oversendes fra påtalemyndigheten. Det kan også behandle egnede saker som bringes inn av partene selv eller av barnevernet etc.*
- *Megling i konfliktråd er særlig myntet på yngre lovbrøyttere, men står åpent for alle. Meglingen er frivillig.*
- *Offeret og gjerningspersonen bringes sammen av en konfliktrådsmeidler. Målet er at partene skal komme frem til en konkret avtale.*
- *En konfliktrådsavtale kan gå ut på at gjerningspersonen gjør opp for seg enten i form av å betale erstatning og/eller å yte en arbeidsinnsats. Saken kan også gjøres opp uten ytelser.*
- *En oppfylt avtale hindrer registrering i strafferegisteret. Påtalemyndigheten kan forfølge saken på ny dersom avtalen brytes vesentlig.*

Når det gjelder straffesaker, har konfliktrådsbehandling hittil ikke hatt noen egen strafferettslig status. En vellykket megling og oppfylt avtale har vanligvis medført at gjerningspersonen har fått en vilkårsløs påtaleunntatelse, forutsatt at han eller hun ikke har begått nye lovbrudd innen 6 måneder regnet fra gjerningstidspunktet. Etter den nye loven utgjør en oppfylt konfliktrådsavtale en selvstendig strafferettslig reaksjon. Saken anses som avsluttet i og med oppfyllelsen. Det er også nytt at gjerningspersonen i tilfelle ikke får anmerkninger i politiattesten.

Mange sakstyper i konfliktrådet

I følge konfliktrådsloven skal konfliktrådet behandle tvister som oppstår på grunn av at noen har påført andre en skade, et tap eller en annen krenkelse. Loven regulerer imidlertid ikke nærmere hvilke typer av lovbrudd som kan løses i konfliktrådet. Man forutsetter for såvidt en videreføring av dagens praksis som følger av riksadvokatens direktiver, men med mulighet for en forsiktig utvidelse. I praksis vil det bety lovbrudd av mindre alvorlig art, innen saks-

typer som eksempelvis innbrudd, tyveri og skadeverk.

Når det gjelder saker som kommer fra partene selv eller f.eks. fra barnevernet, kan konfliktrådet i følge forskriftene til loven behandle alle saker som finnes «egnet». Ved enkelte konfliktråd utgjør omlag tredjeparten av alle sakene slike «sivile» saker. Dette kan både dreie om lovbrudd og mer sivilt pregede konflikter. Det er konfliktrådslederen som vurderer om saken er egnet. I praksis er det et vidt spillerom for utprøving av ulike sakstyper.

Særlig aktuelt for unge lovbrøyttere

Konfliktrådsmegling er som nevnt særlig myntet på yngre lovbrøyttere og skadevoldere, eksempelvis førstegangsforbryttere. For barn under 18 år må også vergen samtykke i konfliktrådsmeglingen og i den avtalen som inngås. Politiet kan selv ikke overføre saker vedrørende barn under den kriminelle lavalder (15 år) til konfliktrådet. Loven forutsetter imidlertid at slike saker kan bringes inn for konfliktrådet via barnevernet, såfremt forholdene tilsier det. Saken behandles da som en «sivil»

sak. Også andre etater med tilknytning til personen(e) det gjelder, eksempelvis en skole, kan med partenes samtykke bringe en sak inn til løsning i konfliktrådet.

Opp og avgjort

- Ved vellykket konfliktrådsbehandling er saken opp og avgjort både formelt og reelt. Gjerningspersonen får mulighet til å gjøre opp for seg direkte og konkret.
- Gjennom konfliktrådet gis lokalsamfunnet en ny mulighet til å ta seg av lettere lovbrudd ved at partene bringes sammen til konfrontasjon og etterfølgende oppgjør.
- Konfliktrådsbehandling er en følbart reaksjon som er egnet til å få gjerningspersonen til å se konsekvensene av sine handlinger, og til å hindre nye kriminelle handlinger.
- Megling i konfliktråd er et alternativ til tradisjonell straffesaksbehandling. Mindre alvorlige lovbrudd løses enkelt og hurtig. Konfliktrådsbehandling kan avlaste strafferettspleien.

Konflikter løses på mange måter.

Megling må til.

Lokale meglere

- Meglerne skal være legfolk med lokal tilknytning.
- Megleren skal godkjenne avtalen, for å hindre urimelige avtaler.
- Alle som arbeider for konfliktrådet har taushetsplikt.
- Partene har rett til tolk på det offentlige bekostning.

Meglerne skal være legfolk

Megleren har en avgjørende rolle i saken. Han eller hun skal arbeide for at partene kommer fram til et resultat, men har ikke selv noen myndighet til å bestemme avtalens innhold. For å sikre seg mot at det ikke inngås urimelige avtaler, kan imidlertid megleren nekte å godkjenne avtalen.

Det er ikke krav om noen bestemte faglige kvalifikasjoner for å bli antatt som megler, utover motivasjon for oppgaven og personlig egnethet. En sentral tanke bak ordningen er at meglere skal være legfolk med lokal tilknytning. Det skal være et utvalg av meglere for hver kommune. Utvalget bør etter forholdene også å bestå av personer med flerkulturell bakgrunn. Meglerne oppnevnes for en fireårsperiode, av et oppnevningutvalg bestående av konfliktrådslederen, en person utpekt av kommunestyret og en fra politiet. Vervet er betalt.

KRISTIANSAND VIL VÆRE I FORKANT

Av Martin Eikeland

Ordfører Bjørg Wallevik.

Kristiansand har hatt eget konfliktråd siden 1986. De første tre årene var konfliktrådet en prøveordning, men fra 1. januar 1989 har ordningen vært permanent. Nå ønsker Kristiansand å gå videre. Fra 1993 skal det opprettes et eget nærmiljøkonfliktråd for bydelen Tinnheia/Vestheiene. På denne måten vil man enda nærmere inn på folks hverdag.

Ordfører Bjørg Wallevik i Kristiansand forteller at det hele tiden har vært politisk enighet om å satse på et konfliktråd. Den konkrete måten som en gjerningsperson og et offer kan gjøre opp i et meklingsmøte tiltaler tydeligvis politikerne i Kristiansand.

– Jeg ser på konfliktrådet som et kriminalforebyggende tiltak. Det at en gjerningsperson kan gjøre opp med sitt offer ansikt til ansikt, tror jeg kan forhindre at det blir begått en ny straffbar handling, sier ordfører Wallevik, som har stor tro på det som skjer under selve meklingsmøtet.

– Dessuten er det en stor fordel at det ikke er kø for å slippe til med mekling hos konfliktrådet. Å få gjort opp raskt er viktig for begge parter, sier Bjørg Wallevik, som fortsetter:

– Det er også en fordel at man gjennom avtalene i konfliktrådet kan sone for det man har gjort. Man gjør opp, og så er saken ute av verden. Det fører til at de unge lovbrøytene kan være helt rene i løpet av kort tid, sier Bjørg Wallevik.

I Kristiansand har man latt sosial-etaten ta seg av arbeidet med konfliktrådet. Men man har samtidig vært bevisst på å legge konfliktrådets kontorer et par kvartaler fra de kommunale kontorene. På den måten unngår man at de som får sine saker til mekling ikke skal føle seg som kommunale klienter.

– Da vi i 1986 gikk inn for å opprette et konfliktråd, hadde vi store forventninger og høye idealer. Og slik jeg ser det i dag, har de forventningene vi hadde blitt innfridd. Konfliktrådet her hos oss har hatt en krimi-

nalforebyggende virkning, sier Bjørg Wallevik, som også har forventninger til opprettelse av et nærmiljøkonfliktråd i en av bydelene.

– Ved å opprette et konfliktråd helt ute i folks bomiljø vil vi komme enda nærmere folk. Å møte til en mekling i nærmiljøet, gjerne med en person man kjenner til stede, tror jeg vil ha en sterk avskrekkende virkning for ungdom som er i ferd med å komme på kant med samfunnet og loven.

– Dessuten er jeg glad for at man i konfliktrådet kan gjøre opp sin sak uten å få en plett på rullebladet. For unge mennesker, som gjerne er på jakt etter skoleplass eller jobb, er det viktig å ha et rent rulleblad, sier ordfører Bjørg Wallevik i Kristiansand.

FYLKESMANNEN SOM BRENNER FOR KONFLIKTRÅDENE

Av Martin Eikeland

Fylkesmann Oluf Skarpnes i Vest-Agder brenner for ordningen med konfliktråd. Han ser med stor glede på at alle kommunene nå skal få sine egne konfliktråd. I hans eget fylke er det fire kommuner som har slike råd. De resterende 11 skal være klare innen utgangen av 1993.

Oluf Skarpnes laget på eget initiativ retningslinjer for konfliktråd i juni 1987. Disse reviderte han i november 1989. Dette arbeidet skjedde i samråd med de to politimestrene i Vest-Agder og med statsadvokaten i Agder.

- Når det gjelder fylkesmannsembetets befatning med konfliktrådene heretter, blir den bestemt av Justisdepartementet. Vi har mer enn nok oppgaver her på kontoret, men vi er absolutt innstilt på å følge opp dette arbeidet, som vi ser på som svært viktig, sier Oluf Skarpnes, som opplyser at Fylkesmannen skal bistå kommunene med hjelp til oppstart av lokale konfliktråd. Senere har de også et oppfølgingsansvar overfor de enkelte rådene, for på den måten hjelpe dem til å fungere etter intensjonene.

- Vi legger vekt på at Fylkesmannen ikke skal blande seg for mye bort i kommunenes arbeid. Derfor vil det ikke komme noen pålegg fra oss i denne sammenheng. Derimot vil vi være en instans som kan hjelpe, sier Oluf Skarpnes.

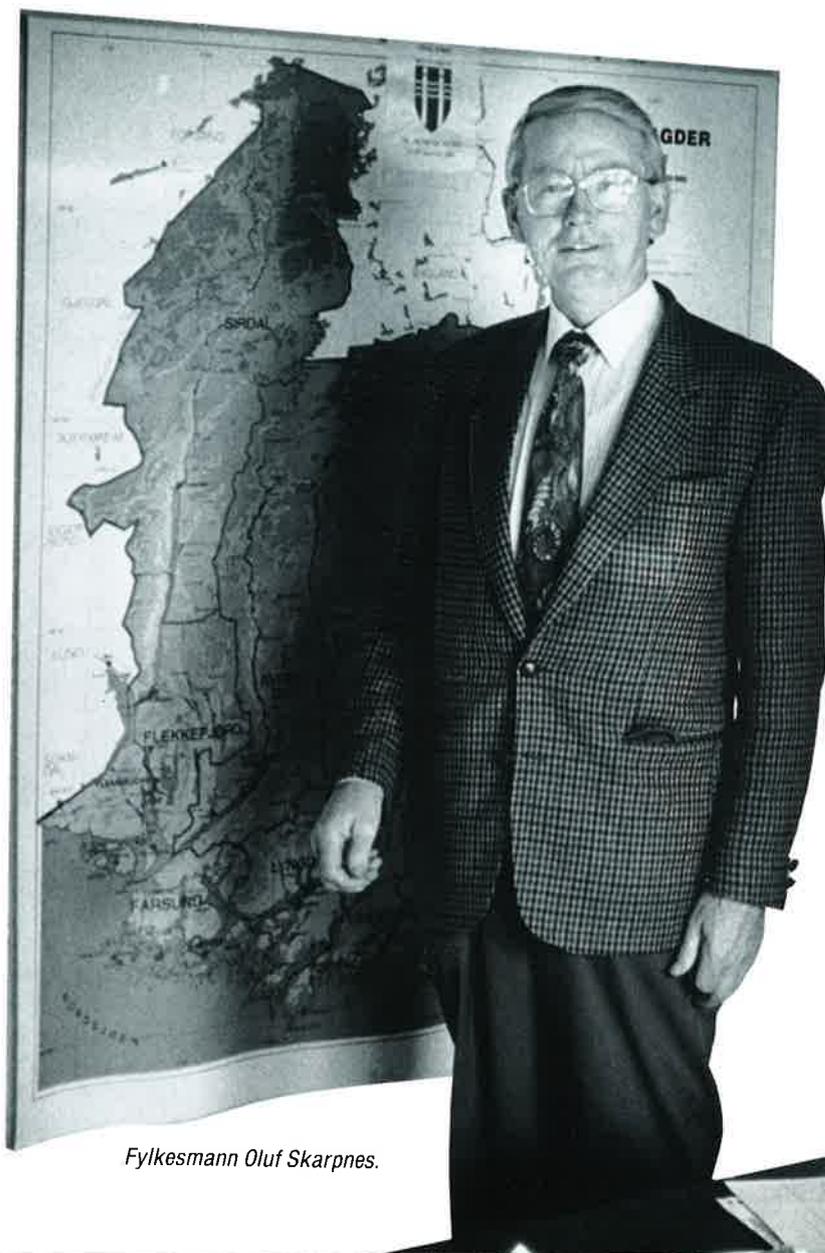
- Regner du med at det skal være en heltidsansatt leder ved de lokale konfliktrådene?

- Det blir ikke opp til oss å avgjøre, men det er viktig at det blir en person som skal ha dette arbeidet som sitt faste arbeid. Det er ikke riktig hvis konfliktrådsarbeidet blir en flytende arbeidsoppgave ved en kommunal etat, der det ikke er helt avklart og definert hvem som skal arbeide med konfliktrådsakene, sier Skarpnes, som fortsetter:

- Om en konfliktrådsleder skal være heltidsansatt er også et spørsmål om økonomi. Staten har tatt på seg utgiftene ved dette arbeidet. Men tilskuddene vil selvsagt ikke dekke utgiftene til hele stillinger i alle kommunene. Derfor blir det viktig å få til interkommunalt samarbeid, slik at hvert konfliktråd får et visst antall saker til behandling hvert år. Fylkesmannen skal ikke pålegge

noen kommuner samarbeid, men av økonomiske grunner vil det helt sikkert bli naturlig, sier Oluf Skarpnes, som viser til at konfliktrådet i Mandal er et samarbeidsprosjekt mellom kommunene Mandal, Lindesnes og Marnardal. Konfliktrådet i Kristiansand gjelder foreløpig bare for denne ene kommunen, men det har vært reist spørsmål om ikke noen av nabokommunene bør knytte seg til dette konfliktrådet.

Forts. s. 10

Fylkesmann Oluf Skarpnes.

Hvem gjør hva?

Staten ved Justisdepartementet har det overordede ansvaret for ordningen. Departementet skal fordele midler, utarbeide regelverk i medhold av loven og legge forholdene til rette for den daglige virksomheten.

Riksadvokaten vil utarbeide egne retningslinjer som særlig tar opp påtalemyndighetens og politiets arbeid med ordningen. Riksadvokaten regulerer hvilke type saker som er aktuelle for oversendelse fra påtalemyndighet/politi til konfliktrådet. Konfliktrådet kan også behandle saker som kommer direkte fra partene.

Fylkesmennene har det regionale ansvaret for ordningen, og skal sørge for at konfliktrådsordningen etableres i alle kommuner. I samarbeid med kommunene vil de også vurdere om det skal etableres konfliktråd i felleskap mellom flere kommuner (interkommunale råd).

Kommunen har det daglige ansvaret for ordningen. Som regel vil en konfliktrådsleder stå for den daglige driften av virksomheten.

Fylkesmannen legger vekt på at de som blir tilknyttet konfliktrådene som meklere skal få en god opplæring.

- I samarbeid med departementet skal fylkesmannen legge til rette for opplæring og kursing av meklerne. I en mekling er det viktig at meklerne har høy kompetanse, slik at saken kan løses på en best mulig måte for begge parter, sier fylkesmann Oluf Skarpmes i Vest-Agder, som gleder seg over at konfliktrådet i Kristiansand er et av de rådene i landet som kan vise til best resultater. Dette konfliktrådet har vært i funksjon siden 1986, og har utmerket seg ved stabilitet og engasjement.

Det er familieavdelingen ved fylkesmannens kontor som tar seg av den praktiske oppfølgingen av arbeidet med konfliktrådene. De som til daglig arbeider med disse sakene er avdelingsleder Roy Tønnessen og konsulent Arne Lervik.

Utbyggingsplan

Loven iverksettes for en rekke kommuner i utvalgte fylker fra 1. september 1992. I løpet av første halvdel av 1994 skal ordningen være landsomfattende.

Første utbyggingsfase: september 1992 til februar 1993.

Oslo, Akershus, Telemark, Hedmark, Rogaland og Nordland. I tillegg har man etablert konfliktråd i følgende enkeltkommuner: Kristiansand, Mandal, Marnardal og Lindesnes, Ålesund, Trondheim og Tromsø.

Andre utbyggingsfase: Mars 1993 til 31.12.1993.

Østfold, Vestfold, Buskerud, Vest-Agder, Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Troms.

Tredje utbyggingsfase: 1. halvår 1994.

Oppland, Aust-Agder, Hordaland, Nord-Trøndelag og Finnmark.

OPP OG AVGJORT

KONFLIKTENE TILBAKE TIL FOLKET

Nils Christie lovpriser konfliktrådloven

- Jeg er glad for den nye loven jeg, sier kriminologiprofessor Nils Christie, mens han kaster et litt overrasket blikk ut i den løvfylte haven ved «Professorboligen» på universitetsområdet i Oslo sentrum. - Kriminologisk institutt er kjent for å være kritisk, men denne gang har jeg gode grunner til å innta en bejaende holdning. Dette er god sosiologi. Ja, jeg synes faktisk dette er ganske morsomt, jeg.

Selvstendige konfliktråd

Christie deler ikke den skepsis som har kommet fra enkelte i kriminologimiljøet til at konfliktrådsordningen nå er lovfestet. - Jeg synes loven - slik den er blitt - får frem at konfliktrådene i tillegg til å være et alternativ til tradisjonell straffeforfølgelse også skal kunne behandle saker som ikke kommer fra påtalemyndighet og politi. Konfliktrådene må vise selvstendig initiativ, og må ha mot til å la seg bruke av publikum, understreker Christie.

Uønskede handlinger

Nils Christie må kunne karakteriseres som en farsfigur for konfliktrådene i Norge. Hans artikkel «Konflikt som eiendom» i Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskap fra 1977 var en inspirasjonskilde for opprettelsen av det første norske konfliktrådet i Lier i 1981. Christie er en akademiker som nyter stor respekt både i Norge og utenlands, og som har hatt gleden av å se sine ideer bli prøvet i praksis. I San Fransisco finnes for eksempel «nærmiljø-konfliktråd» bygget på Christies tanker. - Rettsvesenet bør ikke ha hegemoni over konfliktene. Det er ikke alltid hensiktsmessig å definere handlinger som kriminelle. La oss heller kalle det uønskede handlinger, sier Nils Christie.

Det gjelder å handle

Han peker også på at det må være en avgrensing mot behandlingsapparatet. - Vi må passe oss så vi ikke gjør alle til klienter, advarer han. - Det gjelder å handle, og ikke henfalle til

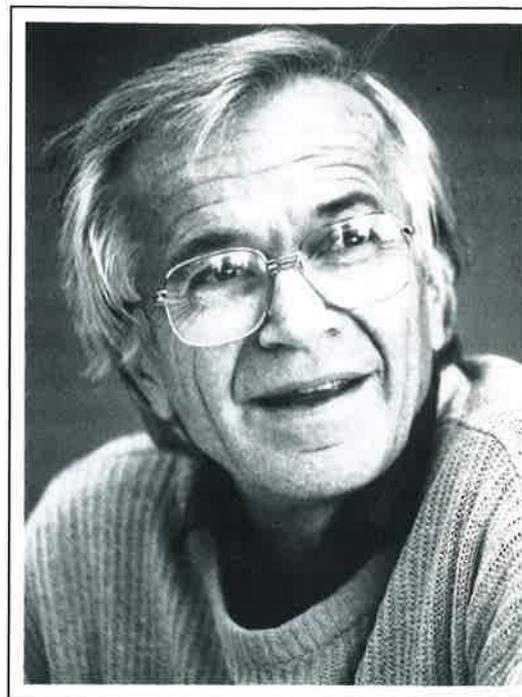
sjelegransking. Det får være sosiologer og psykologers ansvarsområde. Det bør være kvote for psykologer, lærere og sosionomer som konfliktrådsmedglere. Dessuten er det viktig at konfliktrådsordningen ikke stivner ved at den som svar på profesjonene selv blir en profesjon. Problemene bør i størst mulig grad løses av folk selv. I dagens industrisamfunn blir vi ikke kjent med hverandre sånn som før. Det er et dårlig tegn at vi ikke omgås hverandre. Det går galt når vi ikke bryr oss. Det verste er likegyldigheten, og det mest negative ved dagens rettspraksis er alle henlagte anmeldelser, sier Nils Christie.

Opp og avgjort

- Konfliktrådene er usedvanlig godt egnet til å avgrense skader. Å drøfte en konflikt åpner for mer konstruktive løsninger enn å straffe en forbryter. En kan holde seg til saken, og styre unna sakens forutsetninger, sier Christie entusiastisk. - Konfliktrådsbehandling gir gjerningsmannen en mulighet til å bli ferdig med en sak, og så gå videre. Konfliktene kan løses reelt når partene sammen leter etter en løsning. Med rettsvesenets formelle løsninger lever ofte konfliktene videre også etter at dom har falt. Rettsapparatet kan ikke tillate seg å dømme ulikt. Konfliktrådene bør derimot jobbe ut i fra at konflikter kan løses på mange måter.

Alle type saker

- Det viktige nå er at konfliktrådene får nok saker, og jeg ser med spen-

Nils Christie.

ning frem til Riksadvokatens rundskriv som er bebudet. Avdøde Riksadvokat Flornes viste åpenhet for ordningen i begynnelsen av 1980-årene, og jeg håper og tror at Rieber-Mohn fortsetter denne linjen. Mitt ønske er at anvendelsesområdet utvides til også å gjelde legemsfornærmelser, sier Christie, i ferd med å bli riktig ivrig. - I utgangspunktet bør det ikke være noen grense for hvilke saker som egner seg for konfliktrådsbehandling. Vi bør gå så langt som overhode mulig, og jeg ser ingen grunn til at ordningen ikke skal kunne benyttes også i volds- og sedelighetssaker. Og hvorfor har man ikke tenkt på ærekrenkelser hvor konfliktråd vil være svært egnet? spør Christie.

Vil konfliktrådsordningen lykkes?

Christie understreker at det finnes få kriterier for det vellykkede. - Det er viktig at Justisdepartementet gir rom for prøving og feiling, og lokale tilpasninger. Konfliktrådsordningen er uferdig, og det skal vi være glade for slik at vi kan tilpasse ordningen til et samfunn i endring. Det er positivt at kommunene prøver ut ordningen på ulike måter, og at vi får lokale varianter som for eksempel modellen med nærmiljøkonfliktråd i Kristiansand.

TA KONFLIK

Nordland er et prøvetryk i innføringen av konfliktråd, og prosjektleder Ellen Kristensen jobber nå med organisasjonsplanleggingen. Hun tror konfliktrådene kan bli et godt alternativ til vanlig straffesakbehandling. Men alt avhenger av

Av Trond E. Willassen

Konfliktrådsordningen er ment som et alternativ til vanlig straff overfor «småkriminalitet»; mindre alvorlige lovbrudd som kvalifiserer til bøter og betingede reaksjoner. Ordningen kan også benyttes i «sivilsaker». En forutsetning for konfliktrådsbehandling er at både fornærmede og lovbrøyteren ønsker denne løsningen.

Konfliktrådsmøtet arrangeres på et nøytralt sted, der de to partene og en mekler er med. Partene blir ved hjelp av mekleren enige om ett oppgjør som nedfelles i en skriftlig avtale, sier Ellen Kristensen.

- Bare fantasien setter grenser for hvordan lovovertræderen skal gjøre opp for seg. Det kan være alt fra økonomisk kompensasjon og til snekkerarbeid. Men straffen skal være akseptabel for begge parter, sier Kristensen.

Ansikt til ansikt

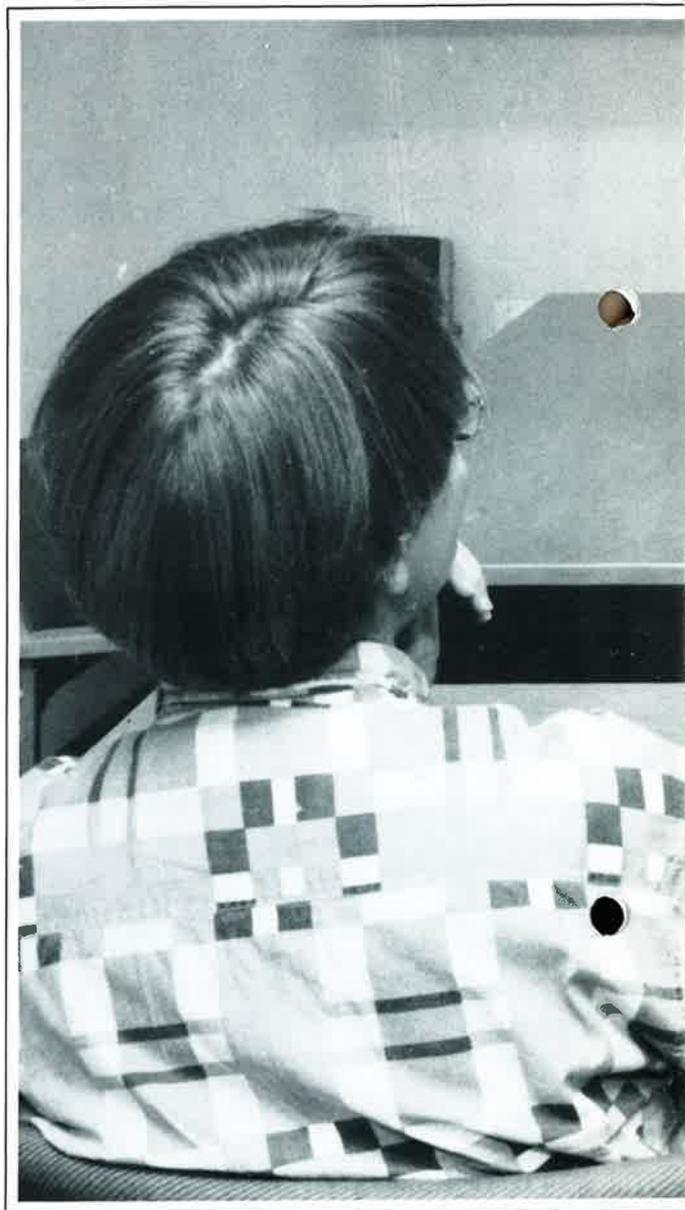
Overholdes avtalen fra konfliktrådsbehandling, vil lovovertræderen ikke få den aktuelle episoden anmerket på sitt rulleblad. Hvis avtalen ikke følges opp derimot, blir det en vanlig straffesak av det.

- Konfliktrådsordningen er tenkt som et kriminalitetsforebyggende tiltak, hvor samfunnet tar et raskt oppgjør med småkriminalitet. Dette er et bra alternativ til det som ofte skjer i dag, nemlig at det overhodet ikke reageres i fra samfunnets side på mindre lovbrudd. Lovbrøyteren får lære noe i denne prosessen, han får se skadene, rette dem opp og fortsette med «blanke ark».

Avlastning

- Jeg tror at man tidligere ikke var så snar til å anmelde små lovbrudd. Man gikk heller direkte til lovbrøyteren eller foreldrene. I dag meldes

Tøffe møter. Konfliktrådsordningen innebærer at lovbrøyteren og den skadelidende møtes ansikt til ansikt; en straff i seg selv for mange lovovertrædere. Prosjektleder i Nordland, Ellen Kristensen, har god tro på at konfliktrådene vil bli vellykkede.

nesten alt til politiet, selv om gjerningsmannen er kjent for fornærmede. Politiet får dermed en stor arbeidsbelastning. Noe av tanken bak konfliktrådene er at problemene skal «tilbake til lokalsamfunnet», at alt ikke bare overlates til fjerne instanser. Hvis man får sving på konfliktrådsordningen vil dette kunne minke arbeidsbyrden for påtalemyndigheten, sier Ellen Kristensen, som tilføyer at meklerne hentes fra lokalsamfunnene.

Fram i lyset

Flere kommuner har prøvd konfliktråd tidligere, uten den helt store suksess. - De har fått for få saker å arbeide med. Men selv om kommunene nå blir pålagt å etablere konfliktråd, er det ingen garanti for at sakene vil strømme inn. Her vil lederne ved konfliktrådene få en viktig oppgave. De må «markedsføre» konfliktrådene som instans. Det er viktig at politi, påtalemyndighet og kommunale instanser bruker kon-

TRÅD I BRUK

at konfliktrådene får saker å arbeide med. Aktuelle «leverandører» av saker er politi, lensmann, skoler og sosialetat, sier hun.

fliktrådene. Privatpersoner kan ta saker inn for konfliktrådet, men all erfaring viser at påtalemyndigheten er den viktigste «leverandør» av saker, sier Ellen Kristensen. Hun håper på god mottakelse for ordningen hos disse nøkkelinstansene, men er klar over at ikke alle er like begeistret.

-Fra politihold har jeg merket både positive og lunkne reaksjoner på konfliktråd, sier hun.

Større regioner

Ellen Kristensen regner med at Nordland får i overkant av en million kroner av de i alt 20 millionene som er øremerket til dette formålet.

- De som tror at hver kommune vil få sitt eget konfliktråd blir skuffet. Med et begrenset økonomisk tilskudd blir vi nødt til å tenke i store regioner for hvert konfliktråd, forteller hun.

Konstituert fylkesmann i Nordland, Davis Johansen, er svært posi-

tiv til konfliktrådsprosjektet.

- Det stilles store forventninger til ordningen, og på fylkesplan vil vi anstrenge oss til det ytterste for å få dette til. Vi føler oss for øvrig smigret over at departementet satset på oss som et prøvefylke, uttaler han.

GLIMT FRA EN STUDIETUR TIL USA

Av Anita Fjærem

Konfliktrådene i Norge har hentet mange byggestener til sin ideologiske grunnmur fra amerikanske modeller for alternativ konfliktløsning. Ulike modeller på området har vært utprøvd siden 70-tallet, og flere delegasjoner har besøkt USA for å hente ideologisk og faglig tankegodt til etablering av ordningen her hjemme.

I lovhjemlingen gis meglings i konfliktråd status som en strafferettslig reaksjon. Dette er et viktig skritt for å gi konfliktrådene legitimitet som kriminalitetsforebyggende tiltak.

Erfaringene så langt tyder på at ordningen har et uutnyttet potensiale, og at den kan anvendes på flere sakstyper enn det som er betegnende for konfliktrådene så langt.

Anvendelsen av metodikken på andre saksområder, organiseringen av tilbudet og opplæring av meglere, sto på dagsorden da en gruppe fra Asker og Bærum dro på studietur til New York og Los Angeles i juni.

Organisering av tilbudet

Her på bjerget viste statistikken et saksantall på 40 i 91. (Asker og Bærum). Community Dispute Resolution Centers i New York behandlet samme år 43 932 saker som impliserer 102 514 personer. I Los Angeles har i overkant av 33 000 personer benyttet seg av tilbudet. 2500 frivillige er tilknyttet ordningen som meglere.

I Los Angeles er ordningen inndelt i 5 ulike program:

1. Community Mediation Program

Dette programmet er opprinnelig kjent som Neighbourhood Justice Center, som er benyttet som en av opphavsmodellene for konfliktrådsmetoden her hjemme.

Hovedtyngden av saksområdet er sivile konflikter som konflikter mellom huseiere og leietakere, nabo-skapskonflikter, konflikter mellom arbeidstakere og arbeidsgivere,

familiekonflikter, konflikter mellom samboere og mellom ulike grupper i lokalsamfunnet, f.eks. med etnisk tilsnitt.

Sakene henvises direkte fra partene, og Community Dispute Resolution Services er behjelpelig med å motivere motpart til meklings. I mange tilfelle representerer konfliktløsningen et alternativ til å bringe saken inn for retten.

Et tilsvarende program i New York omfatter også et nært samarbeid med det sosiale hjelpeapparatet. Saker rekrutteres bl.a. fra familieretten, fra court program og lokalsamfunnet. Megling i hjemmet benyttes som virkemiddel for å stabilisere familiesituasjonen.

2. Court program

Programmet avlaster rettsapparatet for mindre saker som kan løses ved hjelp av meglings mellom partene, og finansieres helt eller delvis av rettsapparatet. I L.A. blir saken henvist direkte til meglings når saken kommer opp for retten. I N.Y. siles egnede saker fra på forhånd, og partene innkalles til meglings. Modellen i N.Y. utmerker seg også ved en høy andel av jusstudenter som meglere innenfor dette programmet, og ved et nært samarbeid med juridisk avdeling ved universitetet.

3. Attorney-client Relations Program

Programmet omfatter saker hvor det er konflikter mellom klienter og advokater.

4. School Mediation Program

Målsettingen med programmet består i å styrke barn og unges evne til å håndtere konflikter, forebygge vold, øke bevisstheten om verdien av forskjellige kulturer, og utvikle positive lederferdigheter. Barn og unge fungerer som meglere ved skolene. I L. A. gis oppfølging av lærere og erfarne meglere, i N. Y. er foreldre knyttet til programmet som veiledere.

Anita Fjærem er leder av Asker og Bærum konfliktråd.

5. Training, resources and consultation program

Dette er et kvalifiseringsprogram som tilbyr opplæring i meglings metode og konfliktløsningsteknikker til enkeltindivider, det sosiale hjelpeapparat, organisasjoner o.a. gjennom workshops, konferanse og kurs. Megleropplæringen består i ca 30 timer grunn trening. I tillegg kommer noe spesialtrening knyttet til det enkelte program.

Forebygge kriminalitet

Deler av tilbudet tilsvarende den norske ordningen med forliksråd. Den kanskje mest i øynefallende forskjellen mellom Norge og USA, bredden i sakstilfanget. I Norge har konfliktrådene hatt kriminalitetsbekjempelse som et primært siktemål, med politiet som hovedleverandør av saker. I programmene vi studerte var den grunnleggende idé å styrke lokalsamfunnets evne til å håndtere kon-

flikter. Mange uanmeldte konflikter har strafferettslige islett, og meglings av konflikter kan bidra til å forebygge kriminalitet på et tidlig nivå.

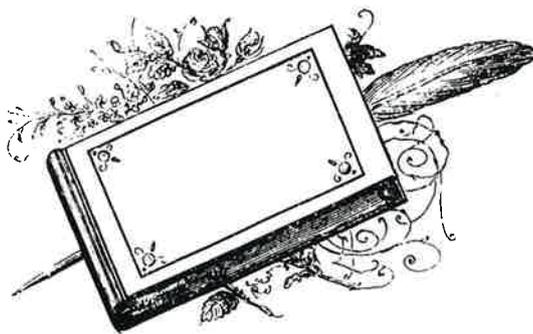
Opplæring

Opplæringen av meglere er basert på at de må opparbeide selvinnsikt, bevissthet om meglerrollen. De tilføres teori og praktiske verktøy som samlet gir stor kompetanse på konfliktløsning. Nye meglere har en solid ballast før de blir godkjente meglere. Rundt meglings situasjonen er det bygget opp støtte- og kontrollmuligheter for å sikre kvalitet. Som eksempel kan nevnes etiske standarder for meglere, og konkrete retningslinjer for å løse dilemmaer meglere kan utsettes for i komplekse saker.

Inspirasjon

Studiet av metodikken har gitt mange verdifulle innspill til arbeidet med å utvikle et opplæringsprogram for nyetablerte konfliktråd i Norge. Konfliktrådsprogrammene involverer rettsapparatet, det sosiale hjelpeapparat, skolene og frivillige. Det innhentes ekspertise utenfra såvel til opplæring som til saksbehandling. De etablerte konfliktrådene er modne for å videreutvikle konfliktrådsmodellen, og studieturen har gitt nyttig inspirasjon til å gå videre med nye forsøk.

KONFLIKTRÅDLOVEN I BOKFORM

De 17 paragrafene i Lov om meglings i konfliktråd danner grunnlaget for en bok på 166 sider. Den er forfattet av lovrådgiver Morten Holmboe i Justisdepartementet, og gis ut på Universitetsforlaget. Boken inneholder fullstendig lovtekst, forskriftene til loven og de aktuelle bestemmelsene i påtaleinstruksene. Også andre bestemmelser av betydning er behandlet.

Morten Holmboe deltok i arbeidet med å skrive odelingsproposisjonen da den ble forberedt i Justisdepartementet. Ideen til en kommentarutgave av loven kom da Holmboe deltok på et seminar for konfliktrådsmeglere i desember 1991. Der kom det fram at det kunne være behov for

en veiledning til loven både for meglere, politi, påtalemyndighet og andre som kommer i kontakt med konfliktrådet.

- Boken vil forhåpentligvis bli et praktisk redskap for å løse juridiske spørsmål som kan oppstå under arbeidet med konfliktrådene. Noen av de problemstillinger jeg tar opp, vil nok sjelden oppstå i praksis. Men den som kjøper en legebok for hjemmet, bør kunne finne noe også om de meget sjeldne sykdommene. Jeg har derfor valgt å ta opp de fleste spørsmålene jeg er blitt presentert for eller selv har kommet på under arbeidet med konfliktrådsordningen, sier Morten Holmboe.

Holmboe presiserer at boken er et

juridisk arbeid, og ingen egentlig håndbok i hvordan man går fram rent praktisk i den enkelte konfliktrådssak. Han har allikevel forsøkt å unngå at lesere uten juridisk bakgrunnskunnskap skal falle av lassene under lesingen.

- Jeg har sitert lovtekster i større grad enn det jeg ville gjort hvis jeg kun siktet mot juridiske lesere, og jeg har forklart en del grunnleggende begreper det kan være nødvendig å kjenne til for å få fullt utbytte av boken. Den gir også en innføring i hvordan en lov blir til, og i rettslige begreper som mange vil ha nytte av å kjenne, sier Holmboe.

FAKTA OM KONFLIKTRÅD:

- ☞ Alle kommuner skal ha konfliktråd.
- ☞ Flere kommuner kan gå sammen om felles konfliktråd.
- ☞ Konfliktrådet behandler forhold som er anmeldt til politiet. Konfliktrådet kan også behandle saker som kommer direkte fra partene.
- ☞ Konfliktrådet behandler saker der partene er kjent.
- ☞ Konfliktrådsbehandling er basert på frivillighet fra partene.
- ☞ Meglere i konfliktråd har taushetsplikt.
- ☞ En vellykket konfliktrådsbehandling betyr at straffesaken ikke anmerkes i politiattesten.

Konflikt Rådet

Utgitt av
Justisdepartementet

Redaksjonen:
Stein Halvorsen
Johan Martin Leikvoll
Lars Winsvold
Dagfinn Aanonsen

Opplag: 8.000
Byrå: Sandtveit & Berger